

Kıbrıs'ta muhtemel senaryolar: Diyelim ki çözüm bulunamadı

Mensur Akgün

TESEV
DIŞ POLİTİKA
PROGRAMI

24 Nisan 2004'de gerçekleşen ve Rum tarafının % 75.83 oranında reddetmesi ile sonuçlanan Annan Planı referandumundan sonra kesilen toplumlar arası görüşmeler 18 Nisan 2008'de teknik düzeyde, 25 Temmuz 2008'de de siyasi düzeyde başladı. O günden bu yana taraflar arasında farklı düzeyde yüzlerce tur görüşme gerçekleşti.

Bazı konularda da anlaşma sağlandı. Ancak iki günlük yoğun görüşme trafiği için New York yakınlarındaki Greentree malikânesine iki kez çağrılan iki lider Genel Sekreter Ban Ki-Moon'un yaptığı kuru açıklamalardan da belli olduğu üzere çözüm yolunda tatmin edici bir ilerleme sağlayamadı.

Zaten taraflar adaya döndükten sonra da uzlaşmadıklarını, uzlaşmadan uzak olduklarını belirten beyanlar vermeyi sürdürdüler. Her ne kadar görüşmeler devam etse ve yakında garantör ülkelerin de katılacağı bir konferansın yapılacağı söylene de, iki kesimli, iki toplumlu bir çözüm bu yazının kaleme alındığı Şubat 2012 itibarıyla her zamankinden daha uzak görünüyor. Taraflar, özellikle de Rum tarafı masadan kaçan olmamak için görüşmeleri sürdürüyor.

Bu şartlar altında Türkiye'nin çözümsüzlük halinde ne yapacağını şimdiden kararlaştırması şart. Yapılan açıklamalar çözümsüzlük ihtimali üstünde fazla düşünülmendiğini gösteriyor. Türkiye, 1 Temmuz

2012 itibarıyla sadece Rumlar tarafından temsil edilen Kıbrıs Cumhuriyeti'nin dönem başkanlığı yüzünden AB ile ilişkilerin dondurulacağını vurguladı. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, İngiltere ziyareti sırasında çözüm gerçekleşmezse adada iki devletin birden tanınması gerekeceğini söyledi.

Ama bunun ötesinde daha kapsamlı bir stratejinin sinyalleri gelmedi. Görünen o ki Türkiye çözümsüzlük halinde eski refleksleri ile tepki verecek ve çözümsüzlüğü yeni bir vizyon benimsemenin vesilesi olarak göremeyecek. Bundan önce olduğu gibi tartışma hukuksal-siyasal temelde değil, kanaate dayalı inançlar ve tanıma-tanıma eksenini üstünden götürülecek. Toplumsal hassasiyetler siyasal gerçeklerin önüne geçecek. Türkiye tepki verirken çıkarlarına, beklentilerine ve son yıllarda edindiği uluslararası imajına zarar verecek.

Fakat bu kader değil. Türkiye isterse bambaşka bir politika izleyip çözümsüzlüğü fırsata dönüştürebilir. Hukuk sınırları içinde kalarak iki devletli çözüm yolunda ilerlenmesini sağlayabilir. Kıbrıs sorunun çözümünü temin edemese bile kendisi ile AB arasındaki Kıbrıs sorununun çözümü yolunda adım atabilir. Attığı bu adımı da kapsamlı bir siyasi inisiyatifin parçası haline getirebilir. Ancak Ankara'nın ilk tercihi her zaman BM parametreleri çerçevesinde iki kesimli, iki toplumlu çözümden yana olmalıdır. Bu

Doç. Dr. Mensur Akgün,
İstanbul Kültür
Üniversitesi Uluslararası
İlişkiler Bölümü'nde
öğretim üyesi olarak
çalışmakta, aynı zamanda
üniversitenin Küresel
Siyasal Eğilimler Merkezi
(GPOI) direktörlüğünü
yapmaktadır. Akgün,
2002-2009 yılları arasında
program direktörlüğü
yaptığı TESEV Dış Politika
Programı'nda şu anda
program danışmanlığı
görevini sürdürmektedir.
Bu görevlerinin yanı sıra
Star gazetesinde köşe
yazarlığı yapmakta ve
Türkiye dış politikasına
ilişkin rapor ve makaleler
yayınlanmaktadır.

Türkiye isterse bambaşka bir politika izleyip çözümsüzlüğü fırsata dönüştürebilir. Hukuk sınırları içinde kalarak iki devletli çözüm yolunda ilerlenmesini sağlayabilir.

çalışmadaki öneriler çözümsüzlük halinde uygulamaya konulabilecek menünün bir parçası olarak düşünülmelidir.

ADANIN SORUNU

Günümüz anlamıyla Kıbrıs sorunu dünya siyasetinin gündemine 1963 yılında girdi. Üç yıl önce kurulmuş olan ortaklık cumhuriyeti Rumların tamamını Yunanistan'a bağlamak, Türklerin de taksim politikasını hayata geçirmek için çalışması sonucunda siyasi olarak iflas etti. 1963 Noeli'nde toplumlar arası çatışmalar başladı.

1961'den itibaren Kıbrıs Cumhuriyeti'nin İçişleri Bakanı Polycarpos Yorgadjis önderliğinde ENOSİS'i, yani Yunanistan ile birleşmeyi gerçekleştirmek amaçlı bir yeraltı örgütü oluşturuldu. Rumlar, halen yürürlükte olan ama uygulanmayan 1960 Anayasasını değiştirmek için Akritas Planı olarak bilinen bir askeri ve siyasi strateji benimsedi.

Plana göre adada siyasi karışıklık çıkartılacak ve Rumlar Lefkoşa'nın Türk mahallelerini hemen kontrol altına alıp, diğer kasaba ve köylere saldıracaktı. Tüm bu tertip birkaç gün içinde gerçekleşecek ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bekasını garanti eden İngiltere ve özellikle Türkiye tepki gösterene kadar siyasi plan tamamlanacak, adanın Yunanistan'a bağlanması mümkün olacaktı.

Türkler ise bu gelişmelerin farkındaydı ve kendi direnişlerini örgütlemekte, kazanımlarını korumaya çalışmaktaydı. 31 Kasım 1963'de Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios, Cumhurbaşkanı

Yardımcısı Fazıl Küçük'e 13 maddelik bir Anayasa değişiklik paketi gönderdi. Garantör ülke Türkiye paketi 16 Aralık'ta reddetti. 21 Aralık'ta da toplumlar arası çatışmalar başladı.

Dört gün sonra Rumlar Lefkoşa'nın Türk mahallesini ele geçirmek üzereyken Türkiye'den kalkan savaş uçakları adanın üstünde alçak uçuş yapmaya başlamıştı. Kısa sürede ateşkes ilan edildi. Ancak 1 Ocak 1964'de Makarios Kıbrıslı Türklerin haklarını ve 1960 düzenini güvence altına alan Garanti ve İttifak Antlaşmalarını tek taraflı olarak reddettiğini açıkladı.

15 Ocak 1964'de ise iki toplum temsilcisi ile Yunanistan ve Türkiye'nin garantör güçler olarak katıldığı bir toplantı düzenlendi. O günden bu yana da Kıbrıs sorununa çözüm bulmak için işbaşına gelen bütün BM Genel Sekreterleri mesai harcadı. Adaya özel temsilciler atandı. ABD başta olmak üzere üçüncü taraflar soruna müdahil oldu. BM Barış Gücü tarafların arasına konuşlanıp çatışmaların çıkmasını engellemeye çalıştı.

Fakat, ne Barış Gücü'nün adadaki varlığı ne de üçüncü tarafların çabaları Temmuz 1974'de ENOSİS hedefli darbe yapılmasına ve Türkiye'nin müdahale etmesine engel oldu. 20 Temmuz müdahalesinden sonra da görüşmeler sürdü. 1977'de toplum liderleri Rauf Denktaş ve Başpiskopos Makarios arasında kurulması düşünülen yeni ortaklığın temel parametreleri belirlendi.

Devletin iki toplumlu, iki kesimli bir federasyon olacağı, toprak oranlarının ekonomik verimlilik ve mülkiyet esasına dayanacağı, dolaşım, yerleşim ve mülkiyet özgürlüğü gibi konuların Türk toplumunun ve iki kesimli bir federasyonun gereklilikleri doğrultusunda dikkate alınacağı, merkezi hükümetin yapısının ülkenin bütünlüğü ile iki toplumluluğu dikkate

alır şekilde kurgulanacağı karara bağlandı. Bu ilkeler daha sonra 1979'da da teyit edildi.

Ancak Rum tarafı sorunun çözümü konusunu uluslararası düzleme taşımaya çalışınca, başka bir deyişle sorunu BM Genel Kurulu'na getirince, 1983'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edildi. Buna karşılık BM Güvenlik Konseyi 541 sayılı kararı ile KKTC'yi hukuken yok saydı. Rumlar da bir süre Türkler ile doğrudan görüşmelere girmek ve onları tanıyor görünmek istemediler.

Zamanın BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar ve özel temsilcisi aracılığıyla gerçekleşen görüşmeler sonucunda 26 Kasım 1984'de taraflara ilk kapsamlı BM çözüm planı sunuldu. Bugün tartışılan güç paylaşım parametrelerine çok yakın olan plan ne yazık ki o zaman da Rumlar tarafından reddedildi.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin lideri, dolayısıyla da Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Spiros Kipriyanu uzlaşmak için Türk askerlerinin adadan çekilmesini, Türkiye'den adaya gidenlerin geriye gönderilmesini, Garanti Antlaşması'nın ilga edilmesini, dolaşım, yerleşim ve mülkiyet özgürlüğünün sağlanmasını önkoşul olarak öne sürdü. Bu pozisyon da o günden günümüze hemen hiç değişmeden varlığını sürdürdü. Bütün uzlaşma çabalarının önüne engel olarak dikildi.

Buna rağmen görüşmeler günümüze değin devam etti. 10 Nisan 1992'de BM Güvenlik Konseyi 750 sayılı kararıyla Genel Sekreter Butros Butros Gali tarafından bütün taraflarla görüşülerek kaleme alınan 100 maddelik fikirler dizisini destekledi. Kıbrıslı Türkler bu dizinin 91 maddesini kabul etti ama Rum tarafı uzlaşma yerine AB üyeliği yolunda ilerlemeyi tercih etti.

AB üyesi olan ve adanın üstündeki egemenlik iddiası -bölünmüşlüğü fiilen ve hukuken kabul edilmiş olmasına rağmen- paradoksal bir şekilde kabul edilen Rum tarafı durumdan rahatsız değil. Türk tarafı da taviz vermeye, Annan Planı'nda elde ettiklerinin gerisinde bir uzlaşmaya hazır değil.

Bu arada güven arttırıcı önlemler üstünde de görüşüldü. Ancak bundan sonraki ilk kapsamlı görüşme için Kofi Annan'ın 9-13 Temmuz 1997'de gerçekleştirdiği Troutbeck buluşmasını beklemek gerekti. Taraflar 11-15 Ağustos 1997'de Gilon'da bir kez daha bir araya geldi. Görüşmeler Rum tarafının tek yanlı başvuruyla sürdürdüğü AB üyeliği süreci yüzünden çıkmaza girdi. Kıbrıslı Türkler, Türkiye'nin de katkısıyla çözüm yerine çözümsüzlüğü benimsediler.

Ancak BM Genel Sekreteri Kofi Annan çözüm çabalarını sürdürdü. 1999-2003 arasında iki toplum lideriyle 11 kez bizzat kendisi görüştü, özel temsilcisi Alvaro de Sato 54 kez ayrı ayrı, 72 kez de birlikte Türk ve Rum toplumlarının liderleri ile bir araya geldi. 300'ü Türk ve Rum, 50'si BM tarafından atanmış teknik uzman müzakerelere katıldı ve sonunda iki toplum arasındaki tüm sorunlara kapsamlı bir çözüm üreten, ekleriyle birlikte 9,000 sayfayı bulan Annan Planı ortaya çıktı.

Plan o kadar kapsamlıydı ve üçüncü taraflar o kadar umutluydu ki, yeni kurulacak ortaklık cumhuriyetinin bayrağı için 1,506 çizim ve marşı için de 111 beste değerlendirmeye alındı. Tarafların hemen her konudaki farklılıkları arasında bir denge kurulmaya, mülkiyet sorunu uluslararası hukuk ve zemindeki gerçeklik temelinde çözülmeye çalışıldı.

Uzlaşmanın sağlanması için planın beş farklı versiyonu geliştirildi. Son hali tarafların

imzaladığı 1,134 antlaşma ile 131 yasaı da içinde barındırmaktaydı. Fakat 24 Nisan 2004’de yapılan referandumda plan, tıpkı GKRY Cumhurbaşkanı Tassos Papadopoulos’un halkından istediği gibi reddedildi. Türk tarafı %64.9 ile planı kabul etti, ama yine de cezalandırıldı. 1964’den bu yana kendilerine uygulanan izolasyon, verilen sözlere rağmen kalkmadı.

1 Mayıs 2004’de çözüm olmadan AB’ye tam üye olan Rum tarafı, uzunca bir süre görüşmelere başlamak ve sorunu BM parametreleri çerçevesinde çözmek iradesi göstermedi. Sorun bugüne kadar sarktı ve sürüncemede kaldı, çözüm sağlanamadı. Yukarıda da belirtildiği gibi çözüm hala çok uzak görünüyor. Çünkü AB üyesi olan ve adanın üstündeki egemenlik iddiası -bölünmüşlüğü fiilen ve hukuken kabul edilmiş olmasına rağmen- paradoksal bir şekilde kabul edilen Rum tarafı durumdan rahatsız değil. Türk tarafı da taviz vermeye, Annan Planı’nda elde ettiklerinin gerisinde bir uzlaşmaya hazır değil.

Türkiye’nin ne Kıbrıs Cumhuriyeti ile aynı masaya oturması ne de Ek Protokolü onaması var olan siyasi duruşuna zarar verecek ya da zafiyete uğratacak nitelikte.

TÜRKİYE’NİN SORUNU

Bu durum da Türkiye’nin AB üyeliğinin önünde ciddi bir engel olarak duruyor. Kıbrıs sorununun arkasına saklanan başta Fransa olmak üzere bazı AB üyelerinin de desteğiyle Kıbrıs Cumhuriyeti adına hareket eden GKRY, Türkiye’nin üyelik sürecini engelliyor. Bu makalenin yayınlanmasından çok önce katılım müzakerelerinin tamamen durduğunu, 35 müzakere başlığından sadece 13’ünün açılabilirdiğini görüyoruz.

Geriye kalan başlıkların sekizi doğrudan doğruya Türkiye Gümrük Birliği’nden doğan sorumluluklarını yerine getirmediği gerekçesiyle donduruldu. AB’nin Kıbrıs Türklerine uygulanan ambargoları kaldırmadığı gerekçesiyle Türkiye tarafından Gümrük Birliği’nden doğan sorumluluk ile AB’nin sorumluluğu arasında kurulan siyasi ilişki de ilişkileri çok daha karmaşık hale getirdi.

Bunun da ötesinde Türkiye, yukarıda da belirtildiği gibi çözüm olmadığı takdirde 2012 yılının ikinci yarısında AB dönem başkanlığını üstlenecek olan Kıbrıs Cumhuriyeti ile aynı masaya oturmayacağını, AB ile olan ilişkilerini askıya alacağını en üst düzeyde beyan etti. Fiilen zaten olmayan bir ilişkinin askıya alınması pratikte çok büyük bir anlam ifade etmese de, siyasi sonuçları açısından bakıldığında böylesi bir kopmanın iki taraf arasındaki uçurumu derinleştireceğini söylemek yanlış olmaz.

Türkiye’nin Kıbrıs Cumhuriyeti ile aynı masaya oturmama kararının temelinde GKRY’nin Kıbrıs’ın tamamını temsil ettiği iddiasını kabul ediyor görünme endişesi var. Aynı endişe, Türkiye’nin Ankara Anlaşması’na Ek Protokolü imzalaması maslahatı sırasında da ortaya çıktı ve protokolün TBMM tarafından onaylanmaması konusundaki ısrarın arkasında yatan neden de buna dayanıyor.

Oysa Türkiye’nin ne Kıbrıs Cumhuriyeti ile aynı masaya oturması ne de Ek Protokolü onaması var olan siyasi duruşuna zarar verecek ya da zafiyete uğratacak nitelikte. Her şeyden önce Türkiye 1963 Ankara Anlaşması’na Ek Protokolü 29 Temmuz 2005’de imzalarken 6 maddelik bir deklarasyonla GKRY’nin tüm Kıbrıs Cumhuriyeti üstündeki egemenlik yetkisini tanımadığını dünyaya güçlü bir şekilde ilan etti. Ayrıca aynı deklarasyonun üçüncü maddesinde GKRY’nin Kıbrıs Cumhuriyeti’nin

etkin kontrolü altında tuttuğu topraklar üstündeki egemenlik iddiasını kabul ettiğini bildirdi.

Başka bir deyişle Türkiye neyi tanıyıp, neyi tanımadığını hiç bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıkladı. Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni, onun etkin kontrolü altındaki topraklar üstündeki egemenlik iddiasını ve bu cumhuriyetin sadece Rumlar tarafından kontrol edildiğini tanımaktaydı. Türkiye'nin tanımadığı Kıbrıs Cumhuriyeti adına hareket eden GKRY'nin kontrolü altında olmayan alanlar, yani Kıbrıslı Türkler, dolayısıyla da KKTC üstündeki egemenlik iddiasıydı. Bu tanımama keyfiyeti kayda geçti ve AB de aynı gün karşı bir açıklamada bulundu.

İkincisi, Ek Protokol Ankara Anlaşması'nda söz konusu olan Avrupa Birliği sınırını genişletmemekte, Türkiye'nin taleplerine uygun olarak anlaşmayı var olan koşullara adapte etmektedir. 29 Temmuz 2005'de imzalanan protokole göre genişleyecek olan Gümrük Birliği bölgesidir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB'ye katılımını sağlayan antlaşmaya ek 10 numaralı protokole göre de KKTC toprakları Gümrük Birliği bölgesi dışındadır. Bu düzenleme de Türkiye'nin Kıbrıs Cumhuriyeti'nin adanın tamamı üstündeki iddiasını tanımasını diye yapılmıştır.

Üçüncüsü, Türkiye zaten 2 Ekim 2004'de yayınladığı bir kararname ile Kıbrıs Cumhuriyeti'ni Kıbrıs adıyla Birliğe yeni üye olan dokuz ülke ile birlikte Gümrük Birliği bölgesi içinde kabul etmiştir. Daha sonra yapılan açıklamalarda da Kıbrıs menşeli malların Türkiye pazarına girdiği hükümet yetkililerince vurgulanmıştır. Türkiye'nin yapmadığı liman ve havaalanlarını Kıbrıs Cumhuriyeti bayraklı gemi ve uçaklara açmaktır.

Türkiye'nin Gümrük Birliği'nden doğan tartışmalı sorumluluğu dışında liman ve havaalanlarını Kıbrıs Cumhuriyeti gemi ve uçaklarına açma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Bilindiği gibi Türkiye limanlarını Kıbrıs Cumhuriyeti bayraklı gemilere 14 Mayıs 1987'den geçerli olmak üzere kapatmıştır. İki ülke arasında sivil havacılık seferleri de hiç kurulmamıştır. Türkiye, hizmet sektörünün Gümrük Birliği içinde yer almadığını söyleyerek kapalılık kararını savunmakta, AB ise kapalılığın ticaret serbestisine engel olduğunu iddia etmektedir. Türkiye'nin duruşu bu konunun Ankara Anlaşması'na Ek Protokol ile ilgisinin olmadığı yönündedir. Zaten Türkiye Ek Protokolü onamamış olsa da uygulamaktadır.

Türkiye'nin liman ve havaalanlarını Kıbrıs Cumhuriyeti bayraklı gemi ve uçaklara açmamış olması Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği'ni kuran 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi kararının yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu yorum farkının ortadan kaldırılacağı yer de Ortaklık Konseyi'nin kendisidir. Eğer burada bir çözüme ulaşılmazsa sorun Ankara Anlaşması'nın 25'inci maddesine göre Avrupa Adalet Divanı'na ya da tahkime taşınabilir.

Türkiye'nin Gümrük Birliği'nden doğan tartışmalı sorumluluğu dışında liman ve havaalanlarını Kıbrıs Cumhuriyeti gemi ve uçaklarına açma zorunluluğu bulunmamaktadır. Tahkim ya da Avrupa Adalet Divanı kararı yüzünden açtığı takdirde de Kıbrıs bayraklı gemiler limanlarında sadece Gümrük Birliği bölgesinde üretilmiş olan malları taşıyabilme imkânına kavuşacaktır. Dünya hava taşımacılığını düzenleyen 7 Aralık 1944 tarihli Şikago Sözleşmesi'ne göre ise tarifeli uçuşların yapılması ancak iki devlet arasında

Türkiye'nin sorunu asimetrik hale getirmesine, güç kullanma tehdidinde bulunmasına, kriz yönetimi ile sorun çözmeye çalışmasına gerek yoktur. Yapılması gereken sorunu hukukileştirmek, ama aynı zamanda Gümrük Birliği'nden doğan sorumlulukları yerine getirmektir.

imzalanacak anlaşma ile mümkün olmaktadır ve keyfiyet taraflara bırakılmıştır.

Deniz taşımacılığı konusunda gemiler zararsız geçiş hakkından yararlanır. Ancak Uluslararası Adalet Divanı'nın Nikaragua'ya ilişkin kararında belirtildiği gibi limana girmelerine verilecek izin devletlerin egemenlik hakları dahilindedir. 1994 GATT Antlaşması'nın tartışmalı hükümleri çerçevesinde dahi Türkiye Kıbrıs bayraklı gemilerin sadece limanlarına girmesine müsaade eder. Türkiye, Kıbrıs bayraklı gemilerin yüklerini boşaltmasına müsaadeye ilişkin bir yükümlülük altında bulunmamaktadır.

SONUÇ: DİPLOMASİDE ÇARELER TÜKENMEZ

Yukarıdaki tartışmadan da anlaşılacağı gibi Kıbrıs sorunun çözümsüz kalması halinde dahi Türkiye'nin önünde diplomatik olarak kullanabileceği imkânlar mevcuttur. Türkiye'nin sorunu asimetrik hale getirmesine, güç kullanma tehdidinde bulunmasına, kriz yönetimi ile sorun çözmeye çalışmasına gerek yoktur. Yapılması gereken sorunu hukukileştirmek, ama aynı zamanda Gümrük Birliği'nden doğan sorumlulukları yerine getirmektir.

Bu sorumlulukların yerine getirilmesi ne Türkiye'nin Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kıbrıs adasının tamamı üstündeki egemenlik iddiasını tanıması, ne de Kıbrıslı Türklere karşı uygulanan ambargoların kalkması ile liman ve

havaalanlarını Kıbrıs Cumhuriyeti bayraklı gemilere açması arasında kurduğu siyasi bağlantıya zarar verecektir. Türkiye'nin Gümrük Birliği yüzünden liman ve havaalanları hiçbir devlete açma zorunluluğu bulunmamaktadır. Konunun hukukileştirilmesi, öncelikle Ortaklık Konseyi'ne taşınması gerekmektedir.

Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanıma konusundaki pozisyonunu da netleştirmektedir. 29 Temmuz 2005 tarihli deklarasyon ile Türkiye, GKRY tarafından temsil edilen Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altındaki topraklar üstündeki egemenlik iddiasını tanımıştır. Tanımadığı, adanın tümü üstündeki iddiasıdır. Türkiye bu iddiayı ortaklık cumhuriyeti yeniden kurulunca, yani ada nüfusunu oluşturan iki toplumun temsilcileri bugünkü Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nda öngörülene benzer bir şekilde bir arada yaşamaya başlayınca tanıyacağını bildirmiştir.

Türkiye, sorunun çözümü desteklemekte, sorun da zaten BM Genel Sekreterinin iyi niyet misyonu çerçevesinde çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır. Ada fiilen ve etkin bir şekilde bölünmüştür. Üstelik de kuzeyinde başka ülkeler tarafından tanınmasa da tüm kurumları ile bir devlet bulunmaktadır. AB dahi bu gerçeği görmekte, sorunun BM çerçevesinde çözümüne destek vermektedir. Kıbrıs Cumhuriyeti'ni adanın tek devleti olarak görüyor olması bu gerçeğin varlığını değiştirmemektedir.

Türkiye'nin Kıbrıs Cumhuriyeti konusundaki tavrını 29 Temmuz 2005 açıklamasına paralel bir şekilde netleştirmesi, neyi tanıyıp neyi tanımadığını açıklaması AB-Türkiye ilişkileri üstündeki baskıyı hafifletecektir. Gümrük Birliği'nden doğan sorumlulukların da eş zamanlı olarak karşılanması, çözümsüzlük halinde var olan statükonun

konsolidasyonunun sağlanması için gerekecek uluslararası desteğin teminini de kolaylaştıracaktır.

Ancak şurası da gerçektir ki çözümlenmesi halinde Kıbrıs sorunu uzun yıllar Türkiye'nin AB ve ABD ile olan ilişkilerini etkilemeyi sürdürecektir. İlk tercih doğal olarak iki toplumlu, iki kesimli bir çözümlenmesi olmalıdır. Çözümsüzlük halinde ise diplomasinin ve hukukun Türkiye'ye tanıdığı imkanlardan yararlanılmalıdır. Türkiye aynı zamanda KKTC'yi etkin kontrolü altında tutmadığını gösterecek tedbirleri de bir an önce almalıdır.

KAYNAKLAR

- Marcel Brus, Mensur Akgün, Steven Blockmans, Sylvia Tiryaki, Theo Van Den Hoogen, Wybe Douma, *A Promise to Keep: Time to End the International Isolation of the Turkish Cypriots*, TESEV Yayınları, Haziran 2008.
- Mensur Akgün, Ayla Gürel, Mete Hatay, Sylvia Tiryaki, *Quo Vadis Cyprus?*, TESEV Yayınları, Nisan 2005.
- Stefan Talmon, *The European Union–Turkey Controversy over Cyprus or a Tale of Two Treaty Declarations*, Oxford Üniversitesi Yayınları, Eylül 2006.
- Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesi (Şikago Sözleşmesi), 1944, <http://www.icao.int/Pages/icao-in-brief.aspx>

TESEV

Bankalar Cad.
Minerva Han, No: 2 Kat: 3
34420 Karaköy İstanbul
T +90 212 292 89 03
F +90 212 292 90 46
www.tesev.org.tr

TESEV HAKKINDA

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) bağımsız bir sivil toplum örgütü olarak, Türkiye'nin acil çözüm bekleyen sosyal, kültürel, politik ve ekonomik sorunları üzerine çalışmalar yürütür. 1994 yılında bir düşünce üretim merkezi olarak İstanbul'da kurulan TESEV, Türkiye'de politika eksenli diyalog ve araştırma kanallarını kullanarak bilimsel çalışmalara dayalı bulgular ile politika yapım süreci arasında bir köprü görevi görmeyi amaçlamaktadır.

TESEV Dış Politika Programı, Türkiye dış politikasının kritik sorunlarının çözüm sürecine katkıda bulunmayı, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecini desteklemeyi ve Türkiye'nin bölgesel ve küresel pozisyonunun tanımlanmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Dış Politika Programı çalışmalarını Avrupa Birliği, Kıbrıs, Orta Doğu ve Ermenistan olmak üzere dört ana konu başlığı altında gerçekleştirmektedir.

ISBN 978-605-5332-09-9

Copyright © Şubat 2012

Baskı: İmak Ofset Basım
Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Cad. Göl Sok. No : 1
Yenibosna
Bağçelievler/İSTANBUL-
TÜRKİYE
Tel: 0212 656 49 97

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) izni olmadan elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt veya bilgi depolama, vb.) yollarla çoğaltılamaz.

Bu raporda yer alan görüşler bir kurum olarak TESEV'in görüşleriyle birebir örtüşmeyebilir.

TESEV Dış Politika Programı, bu yayının hazırlanmasına ve tanıtılmasına katkılarından ötürü Açık Toplum Vakfı'na, İngiltere Dışişleri Bakanlığı'na ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu'na teşekkür eder.